

“недовго існувала острозька школа і небагато принесла для краю користі” (С.139), суперечачи сам собі приведеним раніше висловом *Пекаліда*, який оспівував ОА. К. відзначив, що *Анна Алоїза Ходкевич* наказала “руським бакалаврам”, щоб “у цій школі не навчали по-польськи і по-латині, а тільки по-руськи” (С. 139). Точного часу припинення існування “школи” і друкарні К. не подав, але пов’язує це з буремними часами “розбоїв козацьких” (Там же). Важливо, що К. локалізував “школи” разом з друкарнею, тереном острозького замку, в так званому “дольному (нижньому - ред.), у тому місці, де є тепер прогімназія” (Там же), що вже в пізніші часи (в ХХ ст.) жодного будинку на цьому місці не стало. У розділі VI (“Друкарні слов’янські в Острозі і Дермані”) подаються дані про видання в Острозі книг І. Федоровим *Нового завіту і Біблії*, а також *Хронології Андрія Римши*, дається стислий

огляд книжкової продукції післяфедорівського періоду 1583-1612 рр. і сумнівне видання 1640 (книга “преподобного... Нікона ігумена Чорниа гори...”). Серед дерманських видань виділяє публікацію творів *Мелетія Смотрицького*, який був архімандритом дерманського монастиря, “там помер 17 груд. 1633 і там же в церкві похований” (С.131). Син КС - Казимир (1855-1945) народ. в Острозі, лікар за освітою, бібліограф, дослідник стародруків у публічній б-ці у Варшаві. В 1930 р. видав працю, присвячену книгам XV-XVII ст. з колекції публічної б-ки у Варшаві (див. *Polski Słownik Biograficzny.*- Warszawa, 1966.- Т. XII.- S. 42). *Рукопис праці К.*: Biblioteka Narodowa. Warszawa. Rękopisy.- N IV 5612
Основна праця: Kardaszewicz St. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historii Wołynia. / Z przedmową A.Jabłonowskiego oraz życiorysem autora przez H.Mościckiego.- Warszawa; Kraków, 1913.
Лит.: Мицько. Матеріали...- С. 59.

Кахлі острозькі

слово “кахля” походить від пізньолатинського слова “cassabus” (“какабус”), яке означає “горщик”. Ще в часи Київської Русі в стінки печей для кращого обігріву приміщення вставлялись горщики. Їх вмуровували дном до вогню, а отвором - назовні. Дно було жаровою частиною, а внутрішній простір посудини сприяв більш значній віддачі нагрітого повітря. В XIV ст. горщики в стінках печей замінили кахлями. Такі найбільш ранні кахлі горщикового типу були виявлені О.А.Бондарчуком у стратиграфічній траншеї на Замковій горі в Острозі влітку 1979. Всі вони тонкостінні, виконані на ніжному гончарному крузі, подібні до плоскодонних горщиків циліндричної форми, але їх отвори мають форму, наближену до чотирьохпелюсткової квітки. Горщиківі кахлі вмуровувались у стіну печі не суцільними рівними рядами, а хаотично. Їх глибокі отвори псували зовнішній вигляд печі. Тому у перш. пол.XV ст. отвори кахель покривають решітчастою орнаментальною сіткою, яка прикрашала стіни печі і не заважала циркуляції повітря. В Остр. музеї зберігаються кілька кахель такого типу. У др. пол. XV-на поч. XVI ст. горщиківі

кахлі з решітчастою сіткою замінюються кахлями коробчастої форми, які мають вигляд прямокутної або призматичної коробки без кришки. На відміну від горщикових кахель коробчасті кахлі повертались до вогню відкритою частиною - отвором, а глухою плиткою - назовні. Лицева зовнішня плитка прикрашалась зображеннями людей, тварин, рослинними та геометричними орнаментами. Кахлі використовувались вже не лише для обігріву, а і для прикраси печі, ставали творами мистецтва. Багато таких кахель друг. пол. XV-XVIII ст. виявлено на території Замкової гори під час закладки пробних шурфів археологом І.В.Бондарем у 1957 - 58 та канд. архітект. О. М. Годованюк у 1965 - 69. Археологічні матеріали, зібрані на території Замкової гори та міста, підтверджують документальні дж. про поширення кахель у побуті княжої та міщанської верхівки Острога XVI-XVII ст. Давні документи свідчать про існування кахляних печей у Вежі Мурованій - замку князів Острозьких та їхньому дерев’яному житловому палаці. В описі замку 1621, складеному після смерті князя Януша Острозького, майже в кожній світлиці житлового палацу згадується “під розмальована”, а в одній світлиці - “під зелена”. З більш пізнього документа - опису 1687 - довідуємось, що усі покої дерев’яного палацу

